Transcripció del vídeo: Com identificar l'art del Barroc

Dr. Beth Harris i **Dr. Steven Zucker**

Maig de 2016

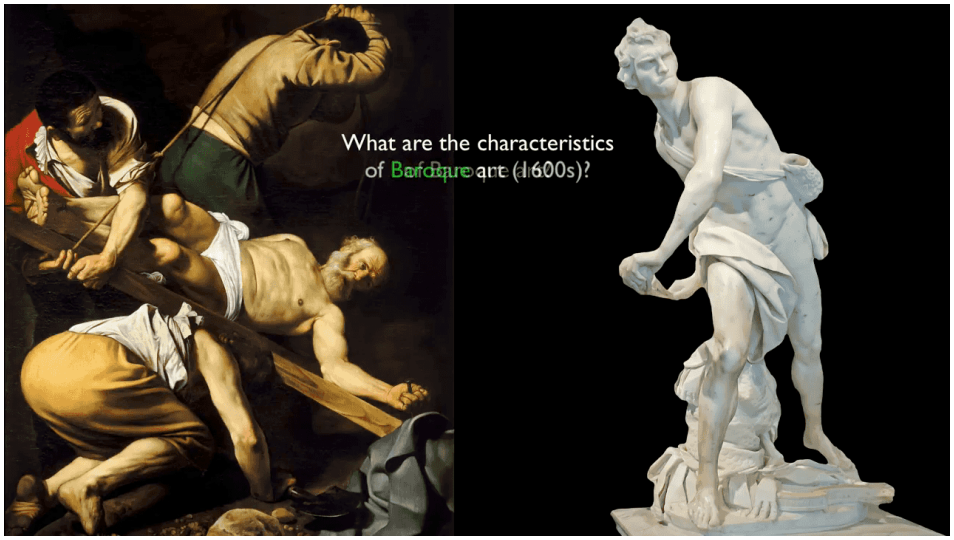

Figura 1: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

(música de piano)

-**[Veu en off]**: Com podem saber en veure una pintura o escultura i saber que va ser realitzada en un període que coneixem com a Barroc?

-**[Veu en off]**: Com podem reconèixer l'estil Barroc? Comencem estudiant aquesta escultura molt famosa realitzada per Bernini que representa un moment de la història bíblica de David, aquell qui va derrotar al gegant Goliat.

-**[Veu en off]**: Em trobo davant d'aquesta escultura, i em vénen ganes d'amagar-me. L'home que representa l'escultura està a punt de llançar una roca.

-**[Veu en off]**: Li està transferint tota l'energia que ell té.

Figura 2: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Mireu les celles, la forma en què s'uneixen. Mira la forma en què mossega els llavis. L'artista està analitzant el cos humà, i comprèn i aplica totes les lliçons naturalistes que han estat explorades i estudiades durant el Renaixement, però els està dirigint cap a una emoció intensa.

-**[Veu en off]**: Aquesta és una posició del cos que només podia representar una fracció de segon.

-**[Veu en off]**: El mateix cos ha trencat amb l'estabilitat pròpia i característica del Renaixement. La figura huamana que ha representat Bernini està a punt d'acabar, a punt d'alliberar tota la seva energia. Sembla un ressort que està a punt de trencar-se. I tens raó, el seu cos mai no podia mantenir aquesta posició més enllà d'un moment tan breu, tan intens.

Figura 3: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Identifiquem una diagonal.

-**[Veu en off]**: I no són només diagonals rectes, si no també diagonals en forma

d'arc interrelacionades entre elles. I d'aquesta manera, aquesta enorme energia que no és només el resultat de la representació del seu cos, si no també de les mateixes formes i línies que l'artista està creant i perfilant al bloc de marbre de l'escultura.

Figura 4: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: I això és només una part del perquè la figura ens envolta. Sembla que es mogui pel nostre espai d'espectadors. Davant del David de Miquel Àngel, mantenim una distància. Ens obliga a contemplar des d'una distància la seva bellesa ideal. Però l'art del Barroc genera una reacció diferent. En lloc d'interpel·lar el nostre pensament, fa una crida brutal a la nostra pell.

-**[Veu en off]**: Apel·la a les nostres emocions.

-**[Veu en off]**: El David de Miquel Àngel sembla una divinitat.

Figura 5: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Bé, Miquel Àngel no estava disposat a sacrificar les qualitats pures de la figura de l'escultura. Fixeu-vos en la manera en què el la línia del seu cos no

mostra cap obstacle, mentre que Bernini està totalment disposat en creuar el cos de l'escultura amb els braços, amb totes aquestes diagonals perquè dinamitzin i accentuin el moviment, però també s'allunyen d'aquesta noció d'ideal de Miquel Àngel. Hi ha un altre aspecte important què és la que la complexitat en la qual Berneni crea una composició que permet generar un joc fantàstic de contrastos entre la llum i la foscor. El David de Miquel Àngel, pel fet que sigui tan planar, tot el marbre de l'escultura està disponible per rebre la llum, i per tant no provoca o genera cap ombra profunda. Amb Bernini, només pel fet que la forma de la figura humana es creua, obté aquests contrastos entre punts forts de llum i ombres que accentuen encara més el valor escultòric de la forma.

-**[Veu en off]**: Com ho fan això en el camp de la pintura?

-**[Veu en off]**: Un dels millors exemples el trobem en la figura del pintor barroc italià Caravaggio.

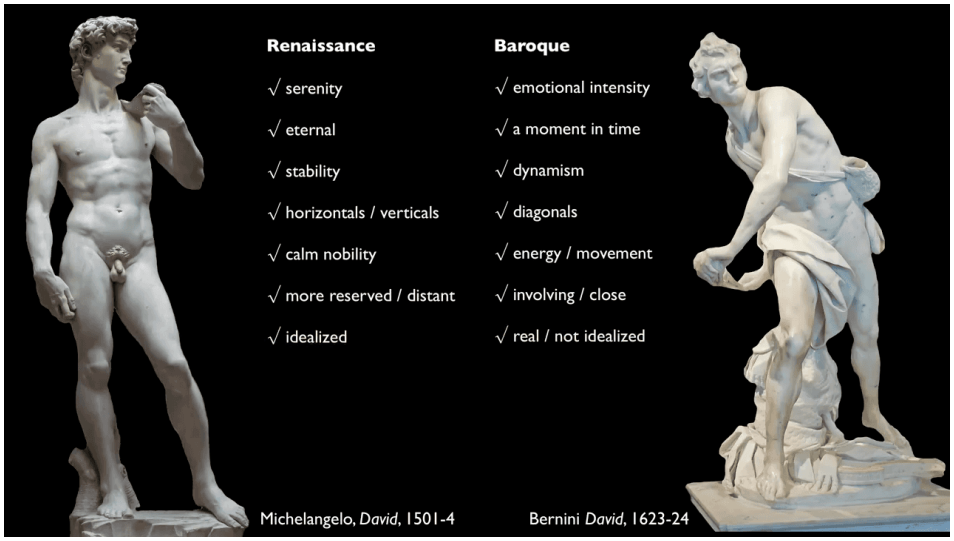

Figura 6: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Aquesta és una pintura impressionant, i increïblement potent, com el David de Bernini. Ens enfrontem a alguna cosa molt propera a nosaltres, on veiem a Sant Pere, qui va demanar ser crucificat de manera invertida, perquè va dir que no era digne de morir de la mateixa manera en què Crist va morir a la creu. Així, aquí veiem al Sant Pere clavat a la creu. La part inferior de la creu està representada de tal manera que que podríem tocar-lo. De la mateixa manera com el David de Bernini sembla desplaçar-se pel nostre espai. Caravaggio està usant la tècnica de l'escorç.

-**[Veu en off]**: Però també crea un increïble sentit d'inestabilitat. Mira la manera en què la creu s'alça, i no estem del tot segurs el pes de Sant Pere i la fusta sigui massa elevat perquè acabi per caure i provocar un soroll sord, fet que, en el seu conjunt, ens resulti tot massa contingent i en moviment.

-**[Veu en off]**: I aquí tenim la diagonal de la creu, però també una altra diagonal formada per la part posterior de la figura qui està ajudant a aixecar la creu, i la figura a sota qui l'aixeca amb l'esquena. Per tant, tenim diagonals creuades, que també és una característica molt comuna de l'art del Barroc.

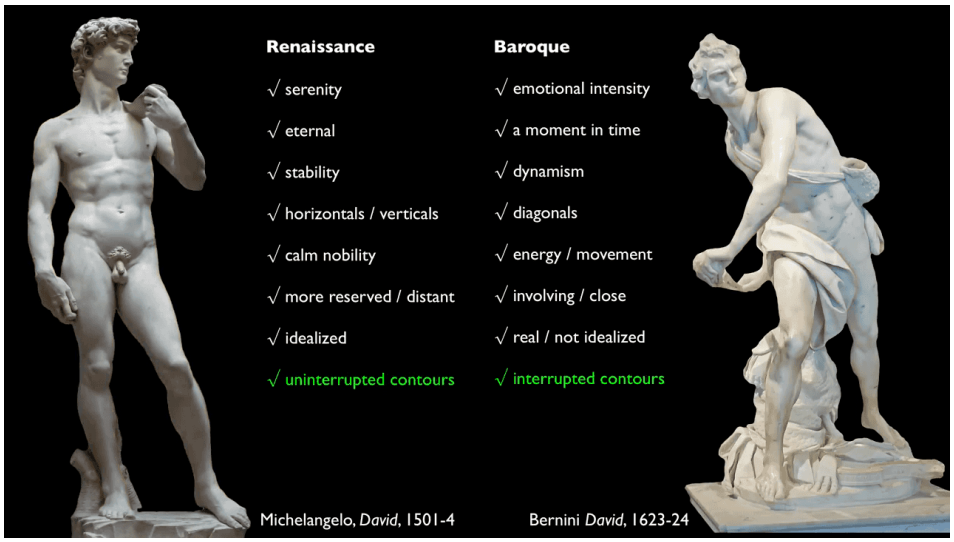

Figura 7: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: És interessant comparar la pintura de Caravaggio amb l'escultura de Bernini, perquè Bernini estava treballant de la mateixa manera. Aquí, l'artista està creant una il·lusió de forma, de massa, i una de les maneres en què és capaç de fer-ho és crear aquests forts contrastos entre llum i ombra, que és idèntic a l'escultura de Bernini, una obra que transmet un sentit de vitalitat i energia. Així que tenim aquest fons fosc, i aquestes figures destacades per l'efecte de la llum, creant aquest sentit de veracitat que podríem apropar-nos a la tela i tocar-los.

-**[Veu en off]**: Tot el tema sobre la pintura renaixentista és que hi havia una il·lusió d'espai, hi havia arquitectura, hi havia un paisatge darrere de les figures, però aquí Caravaggio utilitza la foscor perquè totes les formes del quadre es mostrin en un primer pla.

-**[Veu en off]**: D'aquesta manera aconsegueix aquest moment emocional, íntim, immediata i real.

Figura 8: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: I ens provoca una reacció corporal. Mireu com de prop es troben els peus de Sant Pere on podem veure les ungles que sobresurten dels peus. Podem veure les ungles a la mà. Hi ha un interès a fer que ens involucrem emocionalment fins i tot en un moment d'enorme violència física.

-**[Veu en off]**: M'interessa en la forma en què el el centre de gravetat del quadre s'ha desplaçat i es desplaça cap amunt amb la intenció de crear més inestabilitat.

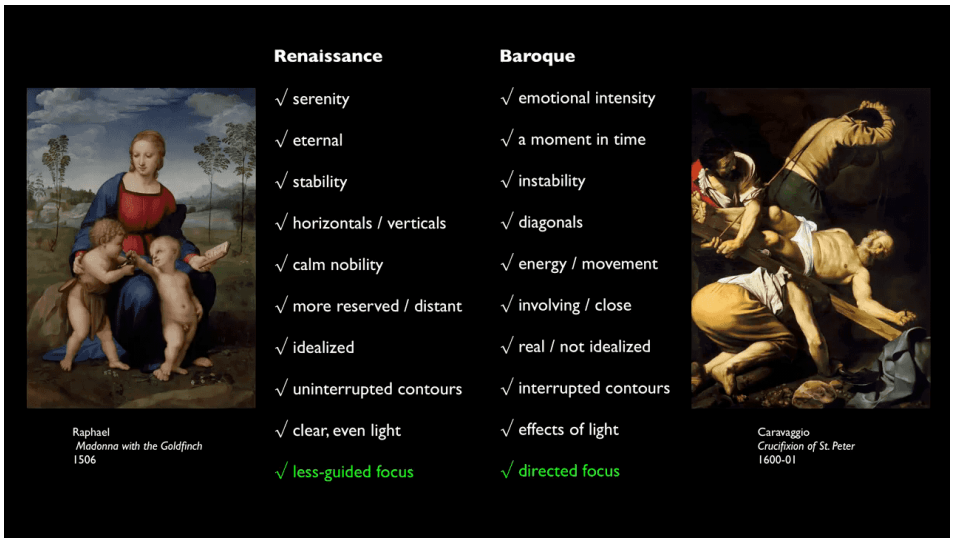

Figura 9: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Una manera d'assimilar millor això que estem dient és comparar l'obra de Caravaggio amb un quadre de Rafael, de l'alt Renaixement, on tenim un èmfasi en l'estabilitat i l'equilibri. Les figures d'aquest quadre de Rafael es situen d'una manera que creen una forma de piràmide, que és la forma més estable. Hi ha una llum clara sobre les figures, que estan situats dins d'aquest espai tridimensional. Podem passar de primer pla, al terme mig i, finalment, al fons del paisatge.

-**[Veu en off]**: i Raphael està gaudint de l'oportunitat de donar-nos la màxima informació que pot transmetre, no només sobre les tres figures del primer pla, sinó també sobre el món natural que hi ha més enllà d'ells, mentre que Caravaggio és molt més curós en destacar únicament allò en el qual hem de concentrar la nostra atenció.

-**[Veu en off]**: Observa el rostre bonic de la Mare de Déu. No és una persona en particular, és la mare divina de Déu.

-**[Veu en off]**: Però el Sant Pere és una persona que podríem veure al carrer. Aquest és un home en particular, en un moment concret de la seva vida.

-**[Veu en off]**: Hi ha brutícia, i roba malgirbada. Això és molt més com el món real del que mai vam veure a l'alt Renaixement.

-**[Veu en off]**: Així que tot l'art que hem vist és d'origen italià. Podem veure aquestes mateixes característiques en l'art que va ser creat al nord dels Alps?

-**[Veu en off]**: Ho podem veure ben bé en l'art de Rubens. Si mirem l'obra de Rubens "L'elevació de la creu", veuríem una diagonal, veuríem un to dramàtic i un alt contrast de llum i foscor.

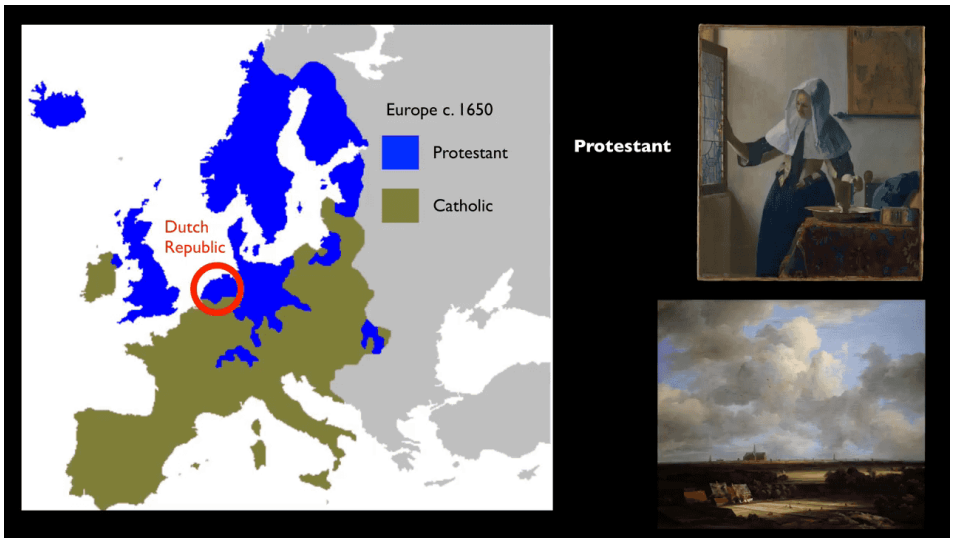

Figura 10: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: I què passa si estudiem els artistes qui van viure en un context protestant?

Figura 11: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Moltes de les característiques que hem estat descrivint, són característiques que associem a l'Art barroc catòlic, que buscaven dinamitzar els creients. A Holanda podem trobar que les pintures són molt diferents dels retaules de l'Europa catòlica, i això és perquè estem a un país protestant país, on hi ha artistes a qui no se'ls encarrega de pintar retaules per a l'església. Anem a veure una obra que sigui el contrari de l'art del Barroc del qual hem parlat fins aleshores. Observeu la següent pintura de Vermeer: "Dona amb una gerra d'aigua".

-**[Veu en off]**: En lloc de veure una escena bíblica, estem davant d'una escena domèstica. Una dona rica a casa seva, al nord d'Europa.

-**[Veu en off]**: Què fa que aquesta pintura la considerem barroca?

-**[Veu en off]**: Tot en aquest quadre és tranquil. La llum té una subtilesa. És molt

Figura 12: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

diferent de la llum que representa el drama i la violència que hem vist a Caravaggio. En canvi, l'artista sembla estar enamorat amb la subtil modulació de la llum, les gradacions molt subtils del to. Mireu especialment la forma en què la llum filtra a través del seu toc.

-**[Veu en off]**: O sota el seu braç dret, mentre obre aquesta finestra.

Figura 13: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Veiem una dona envoltada per formes rectilínies. El rectangle de la finestra, del mapa a la part superior dreta, el rectangle de la taula a la part inferior dreta. Ella viu enmig d'aquest espai. Però ella es mou i resisteix l'estabilitat i la geometria que ha estat dissenyada al seu voltant.

-**[Veu en off]**: Ella està recollint o posant el càntir i, al mateix temps, obrint la finestra, fet que mostra el moment que combina les dues accions. I fins i tot la llum té una presència entre fora i a dins, és a dir, el moviment que va de la llum que entra de l'exterior a la llum a l'interior. I aquest interès per la llum és clau en l'art del Barroc,

tant si es tracta del drama de Caravaggio o de la subtilesa de la llum a Vermeer.

Figura 14: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Aquesta és una pintura que es tracta d'una transició subtil, o de la transició subtil de la llum, o de la subtil transició de la seva atenció de la conca i del llançador a la finestra.

-**[Veu en off]**: Estem a prop d'ella, ens sentim com si poguéssim arribar a sentir aquella catifa que cobreix la taula. Així que la proximitat que vam veure en Caravaggio i Bernini la tenim aquí.

Figura 15: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Si aparquem per un moment aquests tipus de pintures, podem reconèixer el Barroc en el paisatge holandès del segle XVII?

-**[Veu en off]**: La bella pintura de Ruisdael dels terrenys blanquejadors. Però vegeu que no és un paisatge ideal. Aquest és el paisatge de la ciutat natal de Ruisdael, Haarlem. - [Veu en veu alta] ho anomenem un paisatge, tot i que és realment un estudi sobre els núvols que cobreixen el cel. Mireu aquestes enormes i voluminoses

formes que es mouen per aquest cel. Els puc veure formant-se i desapareixent davant els meus propis ulls. Com pots veure, la pintura parla d'una transició, i observeu la manera en què aquells núvols projecten les ombres sobre el camp alternant-se al llarg de la terra.

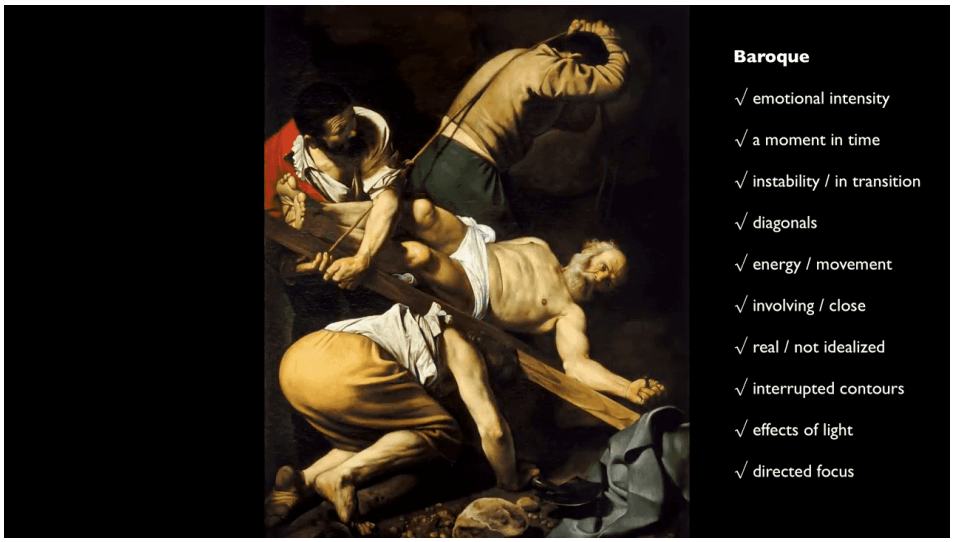

Figura 16: Fotograma del vídeo *Com identificar l'art del Barroc?*

-**[Veu en off]**: Per tant, el barroc és un art que retrata el pas del temps, es tracta d'efectes de llum, tant si això és dramàtic o més subtil, es tracta d'implicar a l'espectador, de mudar-se al nostre espai, de trencar-se la barrera entre nosaltres i l'obra d'art. Es tracta de l'ús de la diagonal, d'un sentit d'energia i de drama, un drama de vegades subtil, però encara drama.

-**[Veu en off]**: I per a mi, el Barroc és sobre una relació directa entre allò representat i el subjecte que el contempla, nosaltres. (música de piano)